

Liite 3

Maastoliikennelain 1710/1995 ja -asetuksen 10/1996 moottorikelkkailureittisuunnittelua ja reitin perustamista koskevat säännökset

Moottorikelkkailureitin suunnittelu

Maastoliikennelain 3 luvussa on säädetty moottorikelkkailureitin perustamisesta. Laki antaa mahdollisuuden **perustaa yleisen oikeuden ajaa moottorikelkalla maastossa**, sinne erikseen merkityllä reitillä lumipeitteen aikaan (MaastoliikenneL 13.1 §).

Lain 15 §:n mukaan moottorikelkkailureitin perustamiseksi **on laadittava reittisuunnitelma, jonka hyväksymisestä päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen**. Reittisuunnitelman sisällöstä on säädetty lain 15.2 §:ssä, jonka mukaan **suunnitelmassa on osoitettava reitin kulku ja reittiin kuuluvat levähdys- ja huoltoalueet** niin, että ne voidaan suunnitelman mukaan merkitä maastoon. Lisäksi reittisuunnitelmassa on **mainittava ne kiinteistöt, joiden kautta reitti tulisi kulkemaan**.

Maastoliikenneasetuksen (MaastoliikenneA) 7 §:n mukaan reittisuunnitelmassa on lisäksi esitettävä **muut reitin perustamisen kannalta tarpeelliset tiedot**. Näitä tietoja voivat olla mm. yleisten teiden ylitykset, luonnonsuojelun kannalta merkittävät seikat, reittialueen maankäyttö, asutuksen sijoittuminen reittiin nähden yms. tekijät, **joilla on tosiasiallista merkitystä reitin perustamisen kannalta**. Asetuksen 7§:n mukaan suunnitelmaan tulee liittää myös **mittakaavaltaan asianmukainen kartta**, jossa reitin kulku on osoitettu.

Yleinen tarve

Kuopiossa on sitouduttu maakunnallisen kelkkailureitistön toteuttamiseen. Maakunnallista reitistöä on valmisteltu Pohjois-Savossa jo yli 15 vuotta alueen kuntien, maakuntaliiton sekä Pohjois-Savon ympäristökeskuksen toimesta. Virallisten moottorikelkkareittien tarve on siten ollut ilmeinen jo pitkään. Maakunnallista kelkkailureitistöä on toteutettu erillisiä hankkeita aiemmin Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ja nykyisen ELY-keskuksen vetämänä. Vuonna 2010 ELY-keskus vetäytyi reittihankkeiden koordinoinnista ja vetovastuu siirtyi Kuopion kaupungille, joka toimi EAKR-rahoitteisen hankkeen vetäjänä vuosina 2012-2014 (MoViRa-hanke). Murtolahden moottorikelkkareitti on suunniteltu em. ympäristökeskuksen toimesta ja reitin yleinen tarve on perusteltu tuolloin maakunnallisena tarpeena. Murtolahden reitti on osa maakunnallista reittiä ja se on keskeinen reitin osa Kuopion ja Tahkon välisen kelkkailureitin aikaansaamiseksi, sillä tällä hetkellä Kuopiosta ei pääse kelkkaillen Tahkolle. Tahko on erityisen keskeinen alue moottorikelkkailun näkökulmasta, sillä kelkkailu on edelleen merkittävä matkailupalvelu Tahkon alueella ja palvelun tarjoamista matkailijoille pidetään tärkeänä myös tulevaisuudessa.

Reittisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä on siten ilmeisen tarpeetonta käsitellä reitin yleistä tarvetta, sillä maakunnallinen reitistön tarve on ilmeinen. Tarve on olemassa niin kauan, kunnes reitit saadaan niin Kuopiossa kuin muuallakin Pohjois-Savon kunnissa toteutettua.

Maastossa olemassa olevat epäviralliset moottorikelkkailu-urat on merkitty Pohjois-Savon vahvistettuun maakuntakaavaan (2030). Maakuntakaava itsessään on yleispiirteinen kaava, eikä kelkkauramerkinillä sinänsä voida katsoa olevan oikeusvaikutuksia. Kaava kuitenkin ohjaa yksityiskohtaisempaa kuntakaavoitusta ja kelkkareitin tarkempaa suunnittelua on ohjeistettu maakuntakaavamääräyksellä, jonka mukaan yksityisempi reittisuunnittelu tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien kanssa.

Reitin perustaminen

Moottorikelkkailureitin **perustaminen tapahtuu lainvoimaisen reittisuunnitelman avulla joko reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella** (MaastoliikenneL 16.1 §). Reittitoimitus on oma erillinen prosessinsa, johon sovelletaan ulkoilulain 606/1973 sekä osin yksityistielain 560/2018 säännöksiä. Reitintä hakee reittitoimitusta Maanmittauslaitokselta vuoden kuluessa suunnitelman hyväksymispäätöksestä (MaastoliikenneL 17.1 §). Toimituksen jälkeen reitti merkitään kiinteistörekisteriin rasiitteksi/käyttöoikeudeksi. Käyttöoikeus **koskee vain talviaikaista moottorikelkkailua**. Muilla moottoriajoneuvoilla ajaminen toisen maalla ilman lupaa on edelleen kiellettyä.

Reittiä ei saa maastoliikennelain 16.2 §:n mukaan perustaa, jos reitin käyttämisestä aiheutuisi luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinolle, maa- ja metsätaloudelle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle *huomattavaa* haittaa. Reitin pitäjän on korvattava reitistä maanomistajalle tai haltijalle, poronhoidolle tai ammattikalastukselle aiheutuva vahinko ja haitta (MaastoliikenneL 16.4 §).

Maastoliikennelaissa säädetyn mukaisesti **moottorikelkkailureitti voidaan** lain 16.3 §:n mukaan **perustaa maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan suostumuksesta riippumatta, jos reitin perustaminen on tarpeen yleisen kulkuyhteyden luomiseksi tai yleisen virkistyskäytön kannalta** eikä reitistä aiheudu alueen omistajalle tai haltijalle huomattavaa haittaa.

Reittisuunnitelman käsittelyä koskevat säännökset

Maastoliikenneasetuksessa on säädetty siitä, miten moottorikelkkailureittiä koskeva asia tulee käsitellä. Säädökset ovat hyvin suppeita. Asetuksen 8 §:n mukaan ennen reittisuunnitelman hyväksymistä suunnitelmasta tulee pyytää tarpeelliset lausunnot ja varattava niille, joita asia koskee, mahdollisuus tulla kuulluksi. Asetuksen 2 §:n mukaan asianomaiselle maanomistajalle tai haltijalle, valvontaviranomaiselle sekä muille, joita asia koskee, on varattava tilaisuus antaa lausunto esityksestä. Asetuksen 3 §:ssä on lisäksi säädetty, kuinka reittisuunnitelman vireilläolosta kuulutetaan. Muilta osin reittisuunnitelman hyväksymiskäsittelyyn ja suunnitelmapäätöksen mukaiseen muutoksenhakuun sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996), hallintolakia (434/2003) ja kuntalakia (410/2015).

Reittisuunnittelun periaatteista

Reittisuunnittelun keskeisenä lähtökohtana on MoViRa-hankkeessa ollut pyrkimys yhteistyöhön ja avoimeen vuorovaikutukseen maanomistajien kanssa. Maanomistajien näkemyksiä on kuultu monin eri tavoin reittilinjauksia suunnitellessa. Suunnitteluperiaate on ollut samanlainen myös Pohjois-Savon ympäristö- ja myöhemmin ELY-keskuksen suunnitteluhankkeissa.

Suunnittelun alkuvaiheessa on pidetty maanomistajille infotilaisuuksia, heidän kanssaan on käyty yhdessä maastossa ja pyritty löytämään vaihtoehto, joka aiheuttaisi mahdollisimman vähän haittaa maanomistajalle. Maanomistajiin on oltu yhteydessä kirjeitse, puhelimitse ja heitä on tavattu henkilökohtaisesti. Suunnittelun aikana on kootusti kultakin reittiosuudelta kerätty maanomistajien mielipiteet vielä erillisellä kyselylomakkeella, jonka tarkoituksena on ollut saada kirjallinen suostumus reitin suunnittelemiseksi kullekin kiinteistölle. Lomakkeen mukana on toimitettu karttaliite, johon on oman kiinteistönsä osalta voinut linjata reitin uudelleen, mikäli reitin paikkaa on ollut maanomistajan mielestä syytä korjata/muuttaa. Lomakkeeseen on voinut kirjata myös perusteluineen myös sen, että ei suostu reitin sijoittamiseen omalle kiinteistölleen. Näitä tapauksia on muutamia kullakin reittisuunnitteluosuudella ja tilanteessa pyrittiin etsimään ratkaisua kyseisen kiinteistön osalta, mutta myös reitin kokonaan uudelleen linjaaminen oli joskus tarpeen. Tällaisessa tapauksessa myös uudelleen linjatulta reitiltä usein oli vastassa yksi tai muutamia kiinteistöjä, joiden omistajat eivät suostuneet reitin suunnitteluun oma kiinteistönsä alueelle. Reittisuunnittelija on siten joutunut käyttämään kullakin reittiosuudella ns. kokonaisuusharkintaa tutkiessaan reitin sijoittamisvaihtoehtoja. Valitettavasti sellaiset suunnittelun näkökulmasta periaatteelliset vastustajat eivät ole olleet valmiita/halukkaita etsimään vaihtoehtoja reitille oman kiinteistönsä osalta.